

6. ESCOLA DE PERSONES ADULTES DE CAN SERRA, 50 ANYS AL SERVEI D'UN BARRI

Carme Mestres Valero

Directora de l'Escola

Enguany l'escola de persones adultes Can Serra de l'Hospitalet celebra els seus 50 anys i, com a pioners de la formació d'adults en el nostre país juntament amb l'escola de la Mina, se'ns ha demanat la participació en aquesta publicació.

Els centres de formació d'adults van néixer a començaments dels anys 70 del segle passat en un context de repressió franquista on l'educació, i especialment l'educació de les persones adultes i treballadores, era potencialment una eina subversiva que podia arribar a amenaçar el règim. La formació de la classe treballadora sempre ha suposat un problema i molt més quan els educadors tenen clar el gran poder transformador de l'educació, com va ser el cas de les primeres escoles d'adults.

Parlar d'educació d'adults al nostre país és parlar de Paulo Freire i de la seva concepció de l'educació com a eina d'alliberament i per fomentar la conscienciació i la participació cívica i política dels grups més vulnerables i desafavorits. Són aquestes idees transformadores les que van guiar els primers passos del nostre centre i és aquest l'esperit que ens agradaria mantenir avui dia.

En el context socioeconòmic actual, i considerant l'origen i procedència de la majoria de l'alumnat del nostre centre, creiem que la nostra funció ha canviat poc des dels nostres inicis. Continuem formant persones perquè esdevinguin actors de la seva pròpia existència. El nostre objectiu és, continua sent, ajudar a les persones adultes a esdevenir ciutadanes actives de ple dret, competents en una societat que cada cop ens exigeix més i en diverses competències, però sempre fomentant els valors cívics. En resum, volem posar l'educació al servei de les persones, tot i que aquesta idea pot semblar contrària a l'actual concepció mercantilista de l'educació, on s'acostuma a posar les persones al servei dels mercats.

Una mica d'història

L'origen de l'escola de Can Serra està estretament lligat a l'arribada massiva de l'emigració durant en el període del tardofranquisme i els primers anys de la transició democràtica. La nostra creació s'insereix dins el context de les reivindicacions de caràcter social i polític que caracteritzen aquell període a la nostra ciutat, amb un enorme protagonisme dels moviments associatius i veïnals. Som, per tant, fruit de la lluita i de la reivindicació i això no ho hauríem de perdre mai de vista.

L'allau d'immigració a l'Hospitalet d'aquells anys, deixà en evidència les mancances de tota mena (urbanístiques, de serveis educatives, etc.) que tenia la ciutat per acollir aquestes persones procedents de les àrees rurals de la resta d'Espanya. D'aquests col·lectius de ciutadans es nodreix la matrícula de les escoles d'adults en aquells primers moments. Durant el curs 84-85 es produeix l'adscripció de les aules d'EPA (Educació Permanent d'Adults) i el seu professorat, al centre d'EGB¹ més proper i es comencen a impartir ensenyaments reglats de l'EGB, sobretot els nivells de Certificat, Pregraduat i Graduat.

Al barri hi ha dues escoles d'adults: Can Serra i Joaquim Costa i els mestres d'ambdues varen creure que seria interessant, a causa de la seva proximitat, unir-les per tal de fer una oferta educativa més variada i, sobretot, per ampliar la franja horària (matí, tarda i vespre). L'Ajuntament, Inspecció i els mestres de les dues escoles es reuniren per poder funcionar plegades el curs 87-88 al local del carrer Molí número 8, ja que l'Escola d'Adults Joaquim Costa es trobava en unes aules cedides per l'escola pública d'EGB del mateix nom.

La nova escola s'anomenarà Can Serra, perquè en aquest moment ja pertany a aquest barri. Aquest centre creix, el local es fa petit i, mitjançant pressions a l'Ajuntament, es concedeix un local al carrer Peníscola, a dos-cents metres de les aules del carrer Molí. En conseqüència, es torna a treballar en dos locals a la vegada.

Durant els anys noranta, el descens de la natalitat es reflecteix en una davallada de matrícules a les escoles d'EGB, com és el cas del

centre de primària Pau Picasso. Mestres i alumnes reivindicuem durant dos anys aquest edifici i en el curs 95-96 se'ns concedeix el local del CEIP Pau Picasso del barri de Pubilla Cases. Durant el mateix curs el departament de Benestar Social ens dota d'una aula d'autoformació anomenada Rafael Farré que s'instal·la a la planta baixa de l'edifici i que representa l'única aula d'aquestes característiques dels centres d'adults de la ciutat.

El curs 2003-2004 l'Escola passa de ser Aula de Formació d'Adults a ser Centre. Aquest fet no només comporta el nomenament d'un equip directiu, sinó l'ampliació de l'equip docent amb l'arribada de tres professors de secundària i la reducció d'un de primària. El canvi suposa una modificació en l'àmbit organitzatiu i cal definir més clarament les tasques que fins ara es feien entre tot l'equip docent. A mitjans del mateix curs, les Escoles d'Adults deixen de pertànyer al Departament de Benestar Social i retornen al Departament d'Ensenyament. En el curs 2004-2005 es constitueix el consell escolar, que és l'òrgan col·legiat de participació de la comunitat escolar en el govern del centre.

L'Escola d'Adults de Can Serra, avui. Aspectes organitzatius

L'Escola és un centre públic, una entitat dinàmica, inclusiva i profundament integrada en el seu entorn. Compta amb una plantilla força estable², una oferta formativa completa i consolidada i un volum d'alumnat suficient per cobrir aquesta oferta. L'edifici és de titularitat municipal i tanmateix, ens hem de fer càrrec de les despeses d'aigua, electricitat i del petit manteniment. El fet d'estar ubicats en una antiga escola d'EGB ens permet gaudir d'un edifici ampli i lluminós amb un patí prou gran per encabir-hi una pista de bàsquet i una zona enjardinada que utilitzem de forma didàctica i també lúdica en festes i celebracions. Som l'única escola d'adults de la ciutat en disposar d'un espai propi d'aquestes característiques.

L'escola té dues plantes, amb 6 aules dotades d'ordinador i projector, cosa que ens facilita l'ús de les tecnologies digitals en la nostra pràctica. La biblioteca està equipada amb pissarra digital i canó de projecció i, a més de fer-se servir com a aula, és un espai obert a l'a-

alumnat per a estudiar, llegir o consultar llibres. Hi ha també un servei de préstec i estem especialitzats en llibres de lectura fàcil. La biblioteca es pot convertir fàcilment en un espai polivalent que ens permet realitzar xerrades, conferències i actes que requereixen més capacitat.

Disposem d'una aula d'informàtica equipada amb 23 ordinadors on principalment s'imparteixen els ensenyaments d'informàtica i es realitzen també les proves ACTIC que permeten obtenir una certificació de coneixements informàtics a través d'un examen lliure. Així també, disposem d'una aula d'autoformació equipada amb 25 ordinadors i material didàctic divers. Aquest espai ens permet potenciar el treball autònom i col·laboratiu entre l'alumnat i implementar les metodologies per projectes didàctics. En aquesta aula es fa part de l'horari de les classes amb suport de les TIC, però també es posa a disposició de tot l'alumnat per a fer grups d'estudi, elaborar les tasques de les diverses matèries o bé usar els equips informàtics com a eina d'aprofundiment. La gran capacitat de l'escola i el seu nombre d'aules equipades ens ha convertit des de fa un temps en seu de les proves lliures per a l'obtenció del títol de graduat de secundària per a persones adultes que es desenvolupen dos cops a l'any.

El centre està dirigit per un equip (directora, cap d'estudis i secretaria) i set coordinacions³ i les seves funcions venen determinades pel Projecte Educatiu de Centre. El Consell Escolar és l'òrgan de participació de la comunitat educativa en la supervisió i gestió del centre⁴; es reuneix de forma ordinària un cop al trimestre i es renova parcialment cada dos anys. Dins del Consell hi ha la comissió econòmica i la comissió permanent per tractar i aprovar els temes de la seva competència.

L'alumnat participa en l'organització i la presa de decisions del centre a través dels seus representants escollits democràticament a cada classe a l'inici de curs. Aquest Consell es reuneix al final de cada trimestre per vehicular informacions i fer propostes de millora; és l'òrgan de participació en la presa de decisions del centre. Una altra forma de participació de l'alumnat és a través dels seus tres representants en el consell escolar.

L'escola compta, a més, amb el suport de l'Associació d'Alumnes l'Illa del CFA Can Serra, que va néixer l'any 1990. Té com a objectius estimular, promoure i organitzar activitats que donin resposta a les necessitats formatives i educatives de les persones adultes, tot complementant els ensenyaments que el centre ofereix; donar suport econòmic a les activitats extraescolars i complementàries de l'escola i promoure les relacions amb altres entitats de la ciutat i altres municipis.

Perfil de l'alumnat

Sovint, quan es parla de l'alumnat dels centres d'adults tendim a caure en tòpics i estereotips. Aquesta és una errada en la qual també reincideix el mateix Departament d'Educació. Es té la falsa impressió que les escoles d'adults són centres on acudeixen persones de mitjana edat o jubilades per "passar l'estona", com una alternativa al casal de jubilats. Res més lluny de la realitat.

Els canvis socials i econòmics que s'han produït en els últims vint anys han conformat un mosaic social, cultural i d'edats molt variat en el nostre alumnat. L'arribada massiva d'immigració a partir de finals dels anys 90, la incorporació de les tecnologies de la informació i del coneixement, les noves demandes del mercat laboral i l'augment de l'atur, han implicat un canvi significatiu en el perfil dels usuaris de les escoles i, com a conseqüència, un canvi de l'oferta formativa. L'alumnat ha canviat i els centres d'adults s'han hagut d'adaptar a les noves motivacions i a les noves necessitats formatives. De fet, una de les característiques de l'oferta educativa de les escoles d'adults ha de ser la seva flexibilitat. Ens hem d'adaptar a les demandes de la societat i això implica una revisió constant dels ensenyaments i dels continguts curriculars que oferim.

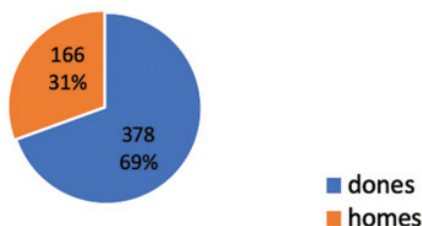
Per fer una descripció ajustada de la tipologia actual de l'alumnat de la nostra escola podem recórrer a l'anàlisi de les dades extretes de la matrícula de l'actual curs 2021-2022. Vull agrair aquí la participació de l'alumnat de GES⁵ 2 que, dins de les assignatures de matemàtiques i de català, han treballat les dades de matrícula i han elaborat una sèrie de gràfics en el context d'un projecte educatiu al

voltant dels 50 anys de l'escola. Aquestes són les dades que analitzarem a continuació i que ens permetran fer una radiografia de la nostra realitat actual.

Evidentment, la tipologia del nostre alumnat ve molt determinada pel barri on es troba ubicat el centre; no té el mateix alumnat una escola situada en un poble de la Catalunya central o en un barri benestant de Barcelona que una escola d'un barri perifèric de la ciutat.

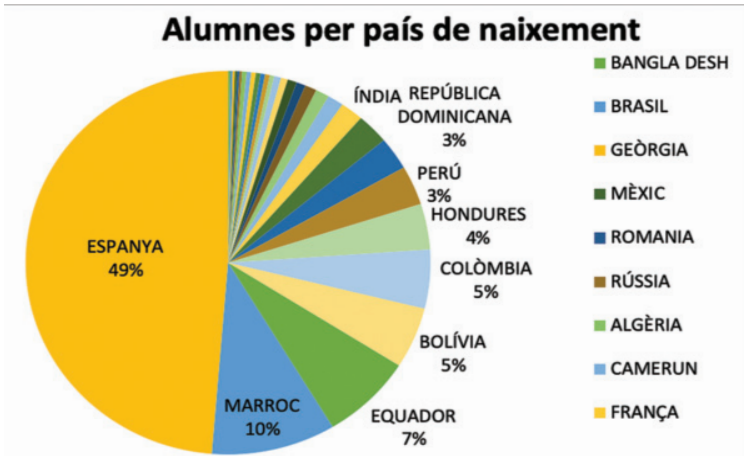
En primer lloc, analitzant la distribució de l'alumnat, observem una evidència clara: el 69% són dones.

Alumnat per sexe

Som un centre profundament feminitzat tan pel que fa a l'alumnat com a l'equip docent. Aquesta característica ens facilita, i molt, la necessària introducció de la perspectiva de gènere en els ensenyaments que s'imparteixen. La realitat és que, per la raó que sigui, les dones sembla que tenen molt més interès en la seva formació. En tots els ensenyaments i en tots els cursos ens trobem, en general, amb més dones que homes.

De l'anàlisi del lloc d'origen dels nostres alumnes se'n desprèn una dada interessant, atès que més de la meitat són d'origen estranger. Aquesta és una evidència que reflecteix la realitat de la zona on ens ubiquem. Dels nascuts fora d'Espanya predominen les persones d'origen marroquí, equatorià, bolivià, colombià i en general de Llatino-amèrica tot i que tenim també una bona comunitat pakistanesa i de l'Índia.

Aquesta realitat ha anat augmentant molt en els darrers anys. Analitzant les dades, veiem que una part important dels alumnes nascuts fora del país són joves que han arribat amb estudis no finalitzats al seu país d'origen. Arriben a Catalunya i es matriculen a l'Institut per cursar l'ESO, on són integrats al curs que els correspon per edat per tal que se socialitzin amb els seus iguals. En moltes ocasions aquests alumnes quan arriben als 16 anys no obtenen cap titulació. Surten del sistema educatiu obligatori i no han tingut temps per adquirir els coneixements i les competències necessàries per a obtenir el títol que els pot obrir les portes a continuar formant-se o a trobar una feina digna. A les escoles d'adults els alumnes són escolaritzats en el nivell que els correspon per coneixement i no per edat i, d'aquesta manera, poden arribar al ritme i amb el temps que necessiten, a aconseguir el títol de secundària.

També tenim un gran nombre de persones estrangeres de mitjana edat que tenen feines precàries i poc qualificades i que volen millorar els seus coneixements de català, informàtica o anglès per poder accedir a feines més qualificades i ben pagades.

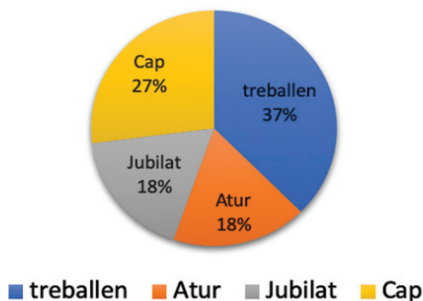
Dels nascuts a Hospitalet, la gran majoria són persones de segona o tercera generació d'immigrants, fills o nets de persones vingudes de les zones rurals d'Espanya entre els anys 60 i 70. En alguns ensenyaments, sobretot els de neoelectors, el perfil predominant són en-

cara dones de més de setanta anys nascudes fora de Catalunya que no van tenir ocasió d'estudiar quan eren més joves.

Pel que fa a la utilització de les llengües a la seva vida quotidiana predomina, tant en l'àmbit familiar com en el laboral, l'ús del castellà, tot i que cada cop tenim més alumnat que no té com a llengua materna cap de les dues llengües oficials al nostre país. Les persones que tenen coneixement del català acostumen a ser joves, que ja han estat escolaritzats en les dues llengües, o bé gent de mitjana edat que el parlen a la feina i pocs, també en l'ambient familiar. L'ús del català en el nostre entorn és clarament minoritari i això es reflecteix en el seu ús dins del centre. Tot i que la llengua vehicular de l'ensenyament és el català, com marca la normativa vigent, el castellà té un pes molt més gran en l'aspecte relacional entre la comunitat educativa.

La gran diversitat cultural i generacional dels centres d'adults representa una riquesa enorme que esdevé una eina educativa de primer ordre. L'alumnat es forma compartint i confrontant diferents maneres d'entendre el món sempre a partir del respecte i la curiositat per el que és diferent. La interculturalitat a les nostres classes és una pràctica diària i una forma més d'aprenentatge.

Situació laboral

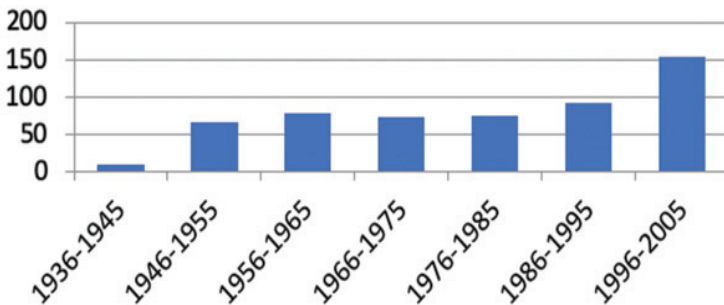
Pel que fa a la situació laboral, un 55% de l'alumnat està treballant o buscant feina. Això ens demostra que un dels objectius dels alumnes que s'inscriuen a la nostra escola és la millora de la seva situa-

ció laboral o la formació per adquirir noves competències que li seran d'utilitat en el món professional. Molts dels alumnes més joves, encara no s'han iniciat en el món laboral i el que busquen és reprendre els seus estudis després d'algun tipus de fracàs escolar per poder continuar cap a la formació professional o, fins i tot, estudis superiors.

La major part de l'alumnat té una renda mitjana-baixa com correspon al barri en el que estem situats. Una característica comuna als centres d'adults és l'estreta relació de la matrícula amb els cicles econòmics. En èpoques de crisi econòmica, quan augmenta l'atur, la inscripció augmenta. En els períodes de creixement econòmic i disminució de les taxes d'atur, la nostra matrícula disminueix.

L'anàlisi per edats del nostre alumnat ens trobem, contràriament al que podríem pensar, amb una gran majoria de l'alumnat per sota dels 35 anys. Observem que cada cop són més els joves que no van obtenir la titulació mínima obligatòria (ESO) i arriben als nostres centres a la recerca d'una segona o tercera oportunitat.

Alumnes per dècada de naixement

Les xifres de fracàs escolar a Catalunya estan per sobre de la mitjana europea. Mentre que el 2020 a Europa el percentatge d'alumnes que no havien finalitzat els estudis obligatoris era d'un 9,9%, a Catalunya ens situàvem en un 17,4%, una dada que ens permet reflexionar

sobre l'important paper que les escoles d'adults haurien de tenir en la nostra societat.

Pel que fa als interessos que porten a una persona a matricular-se al nostre centre constatem que varien molt en funció de la seva edat i circumstàncies. El col·lectiu d'alumnes entre 18 anys i 25 anys és dels més nombrosos; normalment, no han finalitzat l'ensenyament obligatori per alguna causa personal o familiar i busquen obtenir un títol d'ESO que els permeti continuar formant-se, bé a través dels estudis de formació professional de grau mitjà o del batxillerat.

Dins d'aquesta franja d'edat trobem també alumnat que vol preparar-se per fer la prova d'accés als estudis de grau superior; és en aquest grup d'edat on observem el risc més elevat d'abandonament. Són alumnes joves que normalment provenen d'una experiència de fracàs escolar i arrossequen una gran dosi de frustració i falta d'autoestima. La feina tutorial d'acollida i sobretot d'orientació a través de les tutories és molt necessària. Molts d'ells no tenen els objectius clars i la manca d'una perspectiva de futur els pot abocar a un nou abandonament augmentant així la seva sensació de frustració i fracàs. En aquest cas l'escola no pot representar una reproducció d'allò viscut a l'institut de secundària, sinó que hem de procurar donar un enfocament nou basat en un tracte personalitzat, didàctiques atractives i competencials i tenir cura del seu benestar emocional. L'acció tutorial en aquests grups és imprescindible.

La franja d'edat entre 26 i 45 anys la formen alumnes que ja treballen però, insatisfets per la seva situació laboral o amb la intenció d'accedir a una feina que els motivi més, necessiten obtenir el graduat de secundària, volen estudiar una formació professional de grau superior o preparar l'accés a la universitat per a més grans de 25 anys. En general, volen aconseguir una titulació acadèmica que els faciliti una promoció professional o un canvi radical dins l'àmbit laboral. És en aquesta franja d'edat on sovint trobem l'alumnat més motivat i amb els objectius més clars.

Entre l'alumnat de 46 a 55 anys s'observen tipologies variades: els que s'han quedat aturats de forma sobtada després de treballar tota una vida a la mateixa empresa, aquells que s'han jubilat, perso-

nes que necessiten formació digital o de llengua anglesa per promocionar-se en la seva feina, etc. Un dels col·lectius més nombrós dins d'aquesta franja el formen les persones nouvingudes que desitgen aprendre castellà o català com a vehicle fonamental d'integració social. Algunes d'elles tenen a més, necessitats d'alfabetització.

Els situats a la franja d'edat entre 56 i 65 anys, són dels més motivats per la quantitat de temps de què disposen i la voluntat d'aprendre allò que no van tenir ocasió d'estudiar (especialment informàtica o anglès) i poder ampliar el camp de les seves relacions. Participen molt activament en el centre i tenen especial interès en les activitats extraescolars complementaries que organitzem. Són persones molt participatives i implicades en l'escola.

Els més grans de 66 anys són alumnes molt motivats i amb ganes d'aprendre i que volen aprofitar el seu temps lliure i relacionar-se amb altres persones de la seva edat. És, actualment, el grup més minoritari però el més vinculat afectivament al centre.

Oferta formativa actual

Una de les principals característiques de la nostra escola és, com s'ha dit, l'àmplia i completa oferta formativa que impartim. Aquesta oferta ha anat variant en el temps en funció de les necessitats formatives que detectem en el nostre entorn. El centre també es caracteritza per la seva flexibilitat horària: està obert de les 9 del matí a les 9 del vespre de dilluns a dijous i els divendres de les 9 a les 3 de la tarda, cosa que permet oferir un gran ventall de cursos en franges de matí o tarda/vespre per, d'aquesta manera, adaptar-nos el màxim a les necessitats i disponibilitat horària del nostre alumnat.

A continuació detallem l'oferta formativa durant el curs 2021-22

ENSENYAMENT	TORNS
Educació general i d'accés al sistema educatiu	
Educació Secundària per a adults: GES 1 i GES 2	matí i tarda
Preparació proves d'accés a CFGS	matí
Preparació proves d'accés a la universitat més grans de 25 anys	matí
Optatives cursos de preparació de les proves d'accés: Geografia, Psicologia, Història, Biologia i Química	matí
Educació per adquirir competències transprofessionals	
Anglès 1	matí i tarda
Anglès 2	matí i tarda
Anglès 3	tarda
COMPETIC inicial	matí
COMPETIC 1	matí, tarda i vespre
COMPETIC 2	matí i vespre
COMPETIC 3	matí i vespre
Educació per a la cohesió i la participació social	
Català 1	tarda
Català 2	tarda
Castellà 1	matí i tarda
Castellà 2	matí
Formació Instrumental II	matí
Formació instrumental III	matí i Tarda

A més dels ensenyaments curriculars, al centre funcionen també diversos tallers que organitzem en funció de les demandes del nostre alumnat. En l'actualitat funcionen els següents:

- Xerrem: Grup de conversa en català per potenciar l'adquisició de competència oral dinamitzat per "guies" de conversa voluntaris.
- Taller de lectura en català: Grup de lectura fàcil de textos en català per a persones castellanoparlants, a càrrec d'una exalumna voluntària.
- Taller de repàs d'informàtica: Exalumnes de l'escola organitzen petits grups d'alumnes dels cursos de COMPETIC que volen repassar i practicar els continguts de les classes d'informàtica.
- Speaking: Tallers organitzats i finançats per l'Associació d'Estudiants a càrrec de professorat nadiu per practicar l'oralitat de

la llengua anglesa. Aquests tallers s'ofereixen com a complement dels cursos d'anglès del centre i tenen molt bona acollida.

- Durant el curs 21-22 hem engegat un projecte de parelles lingüístiques per potenciar l'oralitat del català, castellà i anglès.

Intentem, en la mesura de les nostres possibilitats, organitzar tallers que puguin ser d'interès per al nostre alumnat. En aquesta tasca ens és de gran ajut tenir el suport econòmic i humà de l'Associació d'Estudiants. Al llarg d'aquests anys hem fet tallers de teatre, dansa, ioga, tall i confecció, etc, contractant monitors externs o amb l'ajut d'alumnes o exalumnes voluntaris.

Fonaments educatius del CFA Can Serra

El nostre centre, en el seu PEC⁶, promou el valor del respecte entre tots els membres de la comunitat educativa i manté aquest ideari com a eix fonamental en la seva activitat diària. Això implica que l'escola és un espai de convivència plural, polièdric, laic i inclusiu amb la diversitat, però que té com a referent la llengua i cultura catalana, tot respectant la diversitat lingüística i d'origen de la comunitat educativa.

El centre està integrat al territori i és sensible a la realitat del barri; mira de donar resposta, dins de les seves possibilitats, a les necessitats de formació dels usuaris i atèn sempre les demandes de l'alumnat potencial dins dels límits que ens marca l'oferta formativa aprovada pel departament i que es revisa periòdicament.

Com ja s'ha comentat anteriorment, el perfil de les persones que es matriculen a l'escola ha anat canviant amb els anys resultat de les transformacions que es van produint en la nostra societat. Podem observar un increment progressiu d'alumnat cada cop més jove que ha abandonat l'institut sense graduar i, on sovint no ha tingut una bona experiència escolar ni per tant, en té un bon record. Cal ser conscients d'aquesta nova situació i oferir recursos diferents perquè l'escola no reproduïxi els models que han viscut recentment en un altre centre educatiu. Se'ls ha d'oferir una manera diferent de fer i d'aprendre i apostar per una metodologia i uns continguts que siguin

significatius, propers a la seva vida i fàcilment aplicables al seu entorn. El fet que la taxa d'abandonament i absentisme sigui tan significativa en aquests grups de joves ens ha de fer reflexionar sobre les raons que la motiven. L'escola d'adults ha de buscar estratègies dinamitzadores i creatives, tot atorgant un paper central a l'orientació i l'acció tutorial.

Un altre aspecte bàsic de la nostra tasca és l'alfabetització digital. La nova societat de la informació, potenciada encara més aquests darrers anys amb els confinaments a causa de la pandèmia, no pot deixar enrere una gran part de la població que no té adquirides aquestes competències. Els centres d'adults han d'afavorir la disminució de la famosa bretxa digital i oferir les eines necessàries perquè la població més vulnerable pugui exercir els seus drets d'accés al serveis bàsics que actualment exigeixen uns certs coneixements informàtics. L'alfabetització digital és actualment tan necessària com l'alfabetització en lectoescriptura ho fou als anys 70 i aquesta ha de ser una de les funcions de l'escola d'adults.

A l'escola fomentem les activitats didàctiques amb plantejaments globalitzadors i interdisciplinars, que permetin a l'alumne establir relacions entre diferents àrees del coneixement i no centrar el procés d'ensenyament-aprenentatge en una organització compartimentada. Això implica un esforç per part del professorat per treballar de forma coordinada. És important tenir en compte què vol i que necessita l'estudiant, escoltant-lo i fomentant que participi activament en el seu propi procés d'aprenentatge.

A partir d'un enfocament d'aprenentatge significatiu, cal dissenyar activitats contextualitzades, que tinguin sentit per a l'alumnat i que alhora siguin properes a la seva vida diària. El disseny de propostes de caràcter competencial és un dels eixos pedagògics del centre, i dona especial importància a l'ús de les TIC, el treball cooperatiu i l'aprenentatge per projectes. Per la mateixa naturalesa d'una escola de persones adultes i la necessària adaptació a les característiques de l'alumnat, el material didàctic ha de ser flexible i adequat, abandonant de manera progressiva el llibre de text i fomentant l'autonomia de l'aprenent donant-li recursos per "aprendre a aprendre", i centrant-nos en les capacitats de comprensió i ex-

pressió, que els permetran una lectura i una anàlisi més crítica del món i de la societat. És important posar l'accent en aquest procés individual de l'aprenentatge i no només en l'aprenentatge de continguts no significatius.

Les metodologies d'organització de treball a l'aula afavoreixen el treball en equip i cooperatiu, i potencien que l'alumne aprengui a escoltar, a respectar la paraula i alhora, se senti escoltat. En aquest sentit, cal potenciar la seva participació en debats i fomentar els espais de reflexió i la presa de decisions com a ciutadans.

El nombre de nouvinguts d'altres països que es matriculen a les escoles d'adults va en augment. L'escola és el lloc idoni per tractar temes com el respecte a la diferència i la interculturalitat, ajudant a desenvolupar estratègies per millorar la convivència i la inclusió i fent de la diversitat cultural i religiosa, com ja s'ha dit, un recurs didàctic més.

L'escola ha de ser un lloc acollidor on es potencia la interacció entre el professorat i l'alumnat des del respecte i amb la idea del paper del docent com un acompanyant durant el procés d'aprenentatge, més enllà del mer paper d'avaluador de continguts. El professorat ha de saber escoltar i afavorir l'autoestima dels alumnes desplegant les seves capacitats i fer-los conscients que les errades també permeten avançar en l'aprenentatge.

Una escola d'adults és, per definició, un centre on es creuen molts objectius, necessitats, interessos, aspiracions i realitzacions personals. Cada persona presenta un bagatge, un propòsit, uns interessos i unes capacitats molt diferenciades. Hi ha alumnes nouvinguts, persones grans, joves que provenen del fracàs escolar o adults amb problemes psicopedagògics. És per això que en la dinàmica del centre hi ha de ser sempre present l'atenció a la diversitat.

Per tractar acuradament aquesta diversitat en el nostre centre es realitzen entrevistes personals als alumnes quan s'hi incorporen. Des del primer dia de classe i al llarg de la seva estada, compten amb el suport de la persona tutora que els orienta de forma individual en moment determinants, com per exemple en la tria del seu itinerari formatiu. Es duen a terme també sessions de tutoria grupals per a tractar temes comuns i de convivència a les aules, la relació i la integració dels seus membres en el grup-classe i dins de l'escola. A més a més, en aquelles persones que ho requereixen, es fa una tasca individualitzada que te en compte les seves capacitats i habilitats.

En definitiva, es vol aconseguir que l'alumnat es trobi a gust a l'escola, amb els seus companys i amb el conjunt de la comunitat educativa i pugui així assolir els seus objectius. Volem que l'estada de l'alumnat en el centre es converteixi en una experiència positiva tant a nivell acadèmic com de convivència i socialització, i d'aquesta manera, convertir l'escola en la porta d'entrada al procés d'educació al llarg de la vida. Volem ser alguna cosa més enllà d'un espai purament acadèmic i tradicional. Per això, al llarg del curs acadèmic es duen a terme sortides lligades al currículum i d'altres més generalistes no necessàriament connectades a una matèria determinada. També es fan exposicions temporals relacionades amb efemèrides o esdeveniments d'interès, com ara la celebració del Nadal, del dia de la dona o Sant Jordi.

El centre compta amb un projecte propi d'«Aprentatge i Servei»⁷ des de fa alguns anys. Fins ara se n'han dut a terme tres: "Pintem el mur de l'escola" en col·laboració amb la Fundació Arranz-Bravo, "Coneguem el Parc de les Planes" i "El barri camina". En tots ells, l'alumnat rep una formació i posteriorment desenvolupa una tasca de voluntariat (servei) en institucions amb les quals l'escola manté con-

tacte i on els destinataris del servei són ciutadans del nostre entorn. El centre forma part de la Xarxa de centres APS de Catalunya i ha participat en diversos seminaris sobre aquesta metodologia.

El protocol d'acollida

Com ja s'ha dit, una de les característiques principals de l'educació d'adults és la gran diversitat i l'extrema mobilitat del seu alumnat. Trobem des d'alumnes que acaben d'arribar, fins als que provenen del sistema educatiu obligatori i no han reeixit en els seus estudis. Des d'alumnat adult i actiu amb ganes de continuar formant-se, fins a persones que han d'alfabetitzar-se en un context personal i social de gran vulnerabilitat.

Així doncs, el gran repte de les escoles d'adults és confeccionar el "vestit a mida" per a cada estudiant. La nostra oferta formativa ens permet dissenyar un itinerari personalitzat. Però per aconseguir uns objectius, primer cal tenir-los i que aquests siguin coherents amb les nostres capacitats, habilitats, aptituds i circumstàncies personals, i és aquí on el procés d'acollida té un paper fonamental. Per poder acompanyar i orientar els alumnes cal, en primer lloc, conèi-

xer-los i que ells i elles coneguin l'escola i la seva oferta. Molt sovint ens trobem usuaris que en entrar al centre ens pregunten: «I aquí, que s'ensenya?, què hi puc aprendre?». Existeix encara un gran desconeixement dins la societat del què són i quina feina fan les escoles d'adults.

A la nostra ciutat, amb un alt percentatge de població nouvinguda, les escoles d'adults representen molt sovint, la porta d'entrada al sistema educatiu català i és per això que una bona acollida ens permet iniciar a molts alumnes en un procés d'aprenentatge que ha de tenir continuïtat en altres centres educatius i que es pot perllongar al llarg de tota la seva vida. L'objectiu del procés d'acollida ha de ser múltiple: donar i rebre informació i a la vegada transmetre il·lusió, confiança mútua i seguretat. El professorat que els acull ha de copsar els seus interessos, necessitats i motivacions i, partint de les seves competències i coneixements previs, dissenyar conjuntament un itinerari. En aquesta actuació, que s'inclou dins l'acció tutorial, es facilita informació sobre els itineraris i/o possibles accions formatives que pot fer, se'l fa conscient del que això implica i de les oportunitats de continuïtat dels seus estudis en altres centres educatius.

Aquest procés d'acollida s'inicia quan l'alumne es dirigeix al centre i manifesta la intenció de matricular-se, cosa que es pot produir en qualsevol moment del curs escolar perquè la vida de l'adult no està subjecta als cicles escolars. En el procés hi participa tot l'equip docent i el personal no docent del centre. Des del personal subaltern que fa la primera recepció del possible alumne, l'auxiliar administrativa que porta a terme tasques d'informació i orientació a més de les purament de secretaria, així com l'equip directiu i tot l'equip docent segons les seves especialitats.

La tipologia de l'alumnat que es matricula als centres de formació d'adults és, com ja hem explicat, diversa, però sovint comparteixen un sentiment de fracàs personal pel fet de no haver pogut estudiar en el seu moment. En moltes ocasions l'alumnat estranger, o fins i tot el nacional que ha estat molt de temps desconnectat dels estudis, manifesta un gran desconeixement del sistema educatiu català i de les seves equivalències amb sistemes educatius estrangers.

El nostre projecte d'orientació

L'orientació en el nostre centre té per finalitat la presa de decisions dels alumnes en els àmbits acadèmic i professional, ambdós fortament interrelacionats i dues perspectives d'un mateix procés de creixement, desenvolupament i realització personal. L'orientació acadèmica facilita que cada alumne obtingui els millors resultats i pugui gestionar un recorregut formatiu amb eficàcia i autonomia; promou i facilita, a més, la implicació dels alumnes en la continuïtat formativa, per tal de prevenir l'abandonament i afavorir la motivació per a la formació al llarg de la vida.

La finalitat del nostre projecte d'orientació és establir un conjunt d'accions educatives per assessorar l'alumnat durant el seu itinerari i també, posteriorment, en acabar els seus estudis a l'escola. Entre aquestes accions hi ha la valoració de l'itinerari acordat a l'inici de curs i de les actuacions tutorial, el disseny de nous itineraris i l'orientació per a la incorporació al món laboral.

L'acció tutorial en el procés d'orientació acadèmica i professional ha de garantir:

- La coordinació de l'equip docent que intervé amb un mateix alumne o grup en el procés d'ensenyament i aprenentatge, per tal de garantir la coherència pedagògica.
- Dotar d'eines als alumnes per tal de facilitar la presa de decisions.
- Els recursos que facilitin la incorporació al nou itinerari dissenyat.

Un dels objectius bàsics dels centres de formació d'adults, com ja s'ha assenyalat, és treballar de forma conjunta en les actuacions que condueixin a reduir les taxes absentisme i abandonament dels estudis. Per evitar que l'alumne pugui acabar abandonant és fonamental que tingui clars quins són els seus objectius i l'itinerari educatiu adient per assolir-los (tasca d'orientació). També és important tenir a l'abast del professorat- tutor un recull de recursos ocupacionals, d'atenció social i familiar, d'orientació o psicopedagògics que facilitin la tasca tutorial. En aquest sentit, cal remarcar que els centres d'a-

dults no estan dotats, ara per ara, de la figura de l'orientador, que en canvi sí que tenen en plantilla els instituts de secundària.

Els procediments que utilitzem per aconseguir una millora en l'acció orientadora dins de l'acció tutorial són els següents: programar i planificar de forma trimestral les sessions de tutoria grupals i individuals; potenciar les relacions interpersonals del grup a través de tècniques o pràctiques de dinàmica i cohesió de grup; catalogar i actualitzar una base de dades de recursos tutorials (tècniques d'estudi, activitats de cohesió grupal, recursos d'orientació acadèmica i laborals etc) i finalment, sistematitzar i posar a l'abast del professorat tota la informació que ens arriba al centre sobre propostes de formació i inserció laboral.

En resum la tasca orientadora forma part del Projecte Educatiu de Centre i és un dels aspectes més rellevants de la nostra tasca formadora com a escola d'adults.

Com entenem l'avaluació

L'avaluació consisteix en la recollida d'informació sobre l'alumne/a per conèixer el grau d'assoliment dels continguts curriculars, les seves competències i la correcta aplicació dels mètodes i/o procediments específics de cada matèria.

Considerem que l'avaluació ha de ser contínua, això permet analitzar el progrés de l'alumnat i adaptar el currículum segons les seves característiques i capacitats (atenció a la diversitat).

L'avaluació de l'alumnat és individualitzada, respectant sempre el ritme d'aprenentatge i aptituds de cada alumne/a.

El procés d'avaluació es desenvolupa segons les següents fases o etapes:

- a) Avaluació inicial (entrevista o prova escrita) que té per objectiu determinar la situació de l'alumnat abans d'iniciar el procés d'aprenentatge per poder dissenyar un itinerari for-

matiu adaptat a les seves necessitats i ritme d'aprenentatge. Normalment es realitza durant el període de matrícula i acolliment.

- b) **Avaluació formativa:** té finalitat d'adaptar el procés didàctic als progressos i necessitats de cada alumne. Aquesta avaluació no és exclusivament una prova escrita, sinó que comporta un registre sistemàtic de tasques diverses que contempla l'avenç de cada alumne/a en tots els seus aspectes.
- c) **Avaluació sumativa:** té com a propòsit últim valorar els resultats obtinguts al final del procés d'ensenyament-aprenentatge, tenint en compte els objectius inicials i l'evolució seguida per cada alumne.

Entenem que l'avaluació ha d'anar més enllà de la verificació del grau de retenció d'uns conceptes, ans al contrari, ha d'atendre tot el procés d'aprenentatge de l'alumne/a, tenint en compte aspectes relacionats amb la seva formació integral, socialització i assoliment de competències dels ensenyaments corresponents. En el procés d'avaluació també hem de posar l'accent en el paper del professorat i del centre com a institució escolar, dissenyant les estratègies necessàries per a millorar la nostra tasca docent i l'estada de l'alumnat en el centre en un procés constant d'autoavaluació que es verifica al final de cada curs en un qüestionari de satisfacció adreçat a tot l'alumnat.

El futur de l'educació d'adults

Com a defensores de l'escola pública, considerem que l'educació al llarg de la vida és un dret dels ciutadans que les institucions públiques han de garantir. Els ciutadans tenen dret a rebre una educació gratuïta que els faciliti una millor ocupabilitat i en general una millor qualitat de vida i els governs tenen el deure de facilitar aquesta formació com a eina d'inclusió i mobilitat social.

En el nostre país coexisteixen tres xarxes de formació de persones adultes. En primer lloc, una xarxa depenen del Departament d'Educació en la qual es troba integrada la nostra escola. D'altra banda, existeixen un seguit de centres de formació d'adults de titularitat municipal i, per últim, cal esmentar alguns centres que tipus privat o

gestionats en forma de cooperativa que també fan una gran feina tot i que depenen, en part, de personal voluntari. Totes les opcions tenen els seus punts forts i els seus punts dèbils.

Les escoles públiques de titularitat del Departament tenen, evidentment, un millor finançament i un professorat, funcionari o interí, que els dona estabilitat en les plantilles i una gestió professionalitzada. D'altra banda, però, el fet de tenir una oferta formativa que ha de ser autoritzada des del departament ens dona menys marge a l'hora d'adaptar-nos a la realitat canviant dels nostres usuaris. Aquesta manca de flexibilitat podria evitar-se si el departament dotés als centres d'una bossa d'hores, potser proporcionals a la seva oferta formativa, per elaborar un currículum variable adaptat a les demandes canvians dels seus usuaris. Això representaria una veritable autonomia de centre on es construís l'oferta de formació en funció dels interessos i les demandes de l'alumnat.

Els centres de titularitat municipal, en estar més propers al territori tenen, potser, més capacitat d'adaptar la seva oferta a les demandes de la seva zona. Tenen més capacitat per flexibilitzar el calendari i els cursos que ofereixen i una coordinació més ràpida amb els serveis socials de titularitat també municipal. De tota manera cada centre és un món i cal remarcar que en el cas concret de l'ajuntament d'Hospitalet, el fet d'estar integrats en un Pla d'Entorn ens dona la possibilitat de treballar en xarxa amb molts serveis municipals, especialment els serveis d'ocupació.

Per últim, cal valorar la tasca que fan algunes escoles de recent creació que, a partir de projectes comunitaris i assemblearis, fan una bona tasca d'integració de persones nouvingudes i d'espai d'intercanvi d'experiències. El fet de basar bona part de la seva oferta formativa en docents voluntaris limita, en la nostra opinió, la seva capacitat de creixement i d'extensió a més usuaris amb una oferta més completa i variada, i sobretot impossibilita donar titulacions oficials com per exemple el graduat de secundària.

De tota manera no creiem que el futur dels centres d'adults hagi de passar per la competència entre les diverses xarxes existents sinó, ben al contrari, cal establir sinèrgies i xarxes de col·laboració per

nodrir-nos mútuament de les diverses experiències i fomentar la complementarietat. El nostre centre, per exemple, col·labora estretament amb l'Escola de Vida de La Florida i alguns alumnes fan sovint trajectòries d'anada i tornada entre ambdós centres.

Un des aspectes importants de la societat del segle XXI, passa per l'alfabetització digital. Amb el confinament degut a la pandèmia la digitalització s'ha accelerat i ens trobem immersos en un món on la alfabetització digital és tan necessària com saber llegir i escriure o conèixer l'idioma del país on vivim. En aquest sentit, les escoles de persones adultes tenen i tindran un paper cabdal per ajudar a minimitzar aquesta bretxa digital que pot esdevenir un dels factors més importants d'exclusió social i ciutadana.

La relació entre la formació de persones adultes i el mercat laboral és òbvia. La major part del nostre alumnat estan en edat laboral i es formen pensant en aconseguir una feina o millorar la que ja tenen. Ara bé, això no vol dir que les escoles d'adults tinguin com a missió formar treballadors. Aquest darrer punt crec que el departament l'hauria de tenir molt clar. Els centres de formació de persones adultes han de tenir com a objectiu formar persones, no força de treball. És evident que una persona millor formada segurament serà més feliç i competent en la seva feina que una que no ho sigui. L'educació que impartim ha de tenir com a finalitat una educació integral que ajudi a construir coneixement i desenvolupar competències de tota mena per una societat que necessitarà més professionals qualificats que es formin al llarg de tota la vida. Calen coneixements tecnològics o científics, però també cal fomentar aquells àmbits humanístics que enriqueixen les persones i aporten consciència ciutadana.

En moltes ocasions ens trobem alumnes que no poden estudiar al nostre centre per incompatibilitat amb el seu horari laboral. Les empreses necessiten personal més qualificat, però no donen cap facilitat per a la seva formació. La solució podria ser la formació a distància, però ens trobem que molts dels nostres alumnes no han adquirit la capacitat i autonomia suficient com per a poder seguir cursos per via telemàtica. En aquesta situació caldria una aposta decidida de col·laboració entre les conselleries d'Educació i de Tre-

ball per fomentar l'aprenentatge de persones que estan treballant. La flexibilització o reducció de l'horari laboral a càrrec de les empreses seria una mesura per a millorar la qualificació professional de la nostra societat i aproximar-nos a altres països europeus més avançats en aquest terreny i que ho tenen molt més clar. La mateixa UE aposta decididament per promoure l'aprenentatge al llarg de la vida com un dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de cara al 2030.

Cada cop més l'educació al llarg de la vida representarà un valor fonamental en la formació professional de les persones. Considerem, per tant, que la formació de persones adultes s'ha d'entendre com un actiu per a la societat, encara que les empreses i institucions del nostre país sembla que no li donen, ara per ara, aquest valor transformador.

L'educació d'adults pot canviar vides i proporcionar noves oportunitats. Pot oferir noves perspectives de feina, obrir el camí cap a l'aprenentatge formal, facilitar el retorn a l'educació als que van abandonar l'escola prematurament, ajudar als pares en les tasques escolars dels seus fills, activar les passions artístiques i culturals de la gent i donar lloc a estils de vida més sans.

Actualment, una gran part dels nostres alumnes són nouvinguts. La societat actual avança cap a la multiculturalitat i aquestes persones necessiten recursos, i no només de llengua, que les capacitin per exercir els seus drets com a ciutadans actius en les societats d'acollida. El diàleg intercultural és una realitat diària en els centres d'adults i s'ha d'integrar com un valor en la pràctica docent per fomentar un enriquiment mutu entre autòctons i nouvinguts que fomenti el respecte i la tolerància.

El principal problema que té ara per ara l'ensenyament d'adults és la poca interès que desperta entre els estaments públics. La queixa principal entre el professorat d'adults és el menysteniment a què ens té acostumats el Departament. Som els perpetus desconeguts, fins i tot entre els nostres propis companys de primària i secundària. Sovint tenim la sensació que pel departament "no existim" o potser no saben ben bé que fer amb nosaltres.

Ja fa anys que “sura en l’ambient” la sensació d’externalització dels nostres ensenyaments. Ens trobem infrafinançats, i amb manca de recursos materials i humans. D’una banda, la UE insisteix en la importància de l’educació al llarg de la vida com a factor clau en una societat moderna i sostenible, però de l’altra el departament ens manté en la marginalitat.

Els canvis demogràfics que es produeixen a Europa, amb un augment molt significatiu de l’esperança de vida, fan que actualment les persones puguin gaudir d’un envelliment actiu que només pot ser garantit a través d’un aprenentatge al llarg de la vida que permeti continuar creixent com a persones. A més, aquest aprenentatge intergeneracional, aporta grans beneficis tant als més joves com als més grans, com podem comprovar diàriament a les nostres aules.

La nostra experiència ens demostra, i els alumnes així ens ho manifesten, que l’educació d’adults aporta beneficis en el benestar i la salut de les persones. Diàriament comprovem com l’aprenentatge al llarg de la vida genera canvis positius en els nostres alumnes. El coneixement proporciona autoestima, seguretat i en definitiva felicitat. Caldrà, doncs, garantir la bona salut de l’educació d’adults per poder garantir la bona salut de la societat i de les persones que la integren.

NOTES

1. Educació General Bàsica. Comprenia l’escolaritat des dels 6 als 14 anys en les escoles primàries.
2. L’equip docent està integrat per 11 professors de primària i secundària: 4 mestres generalistes; 1 mestre especialista en anglès; 2 professors de l’àmbit de la comunicació (català, castellà i anglès); 3 professors de l’àmbit científicotecnològic (matemàtiques, ciències naturals i tecnologia); 1 professor de l’àmbit de socials.
3. Llengua i Cohesió social (LIC), Riscos laborals, Coordinació digital, Biblioteca, Proves d’Accés; Formació Instrumental, i Graduat de Secundària.

154) L'EDUCACIÓ DE PERSONES ADULTES

4. Està format per la direcció del centre, cap d'estudis, secretària (amb veu i sense vot), tres docents, tres alumnes, un representant de l'Ajuntament i una representant del personal d'administració i serveis.

5. GES. Grups d'Educació Secundària per a Adults.

6. Pla Educatiu de Centre.

7. *L'aprenentatge servei* és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulats en el qual els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo.